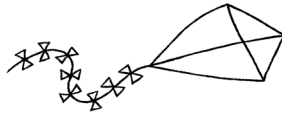
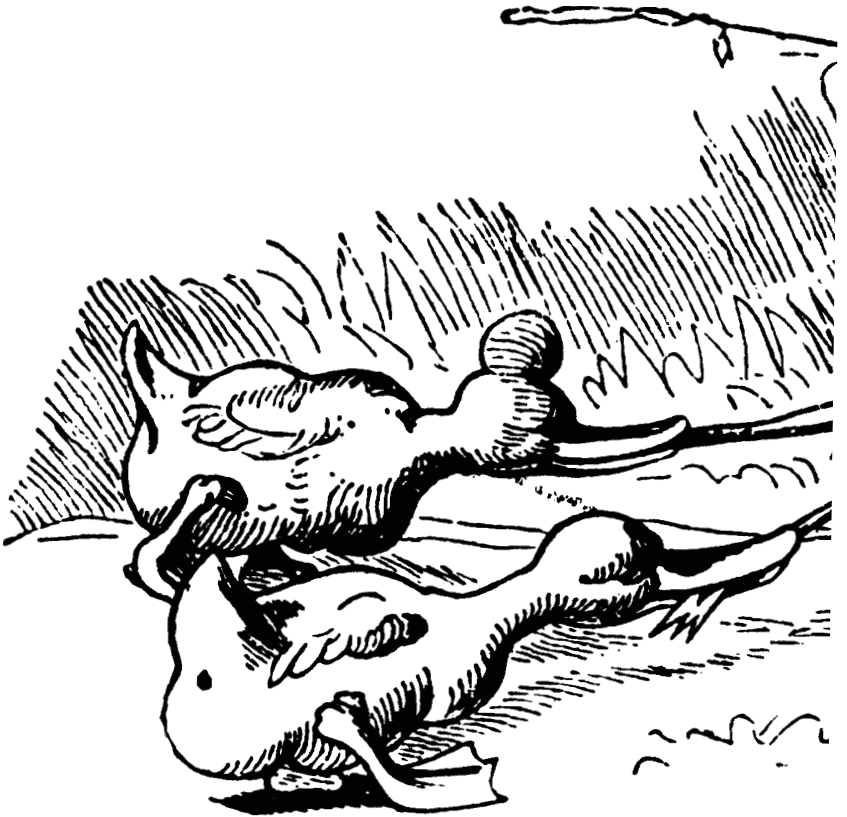

Вилхелм Буш
МАКС И МОРИЦ
И ДРУГИ ИСТОРИИ
В КАРТИНКИ

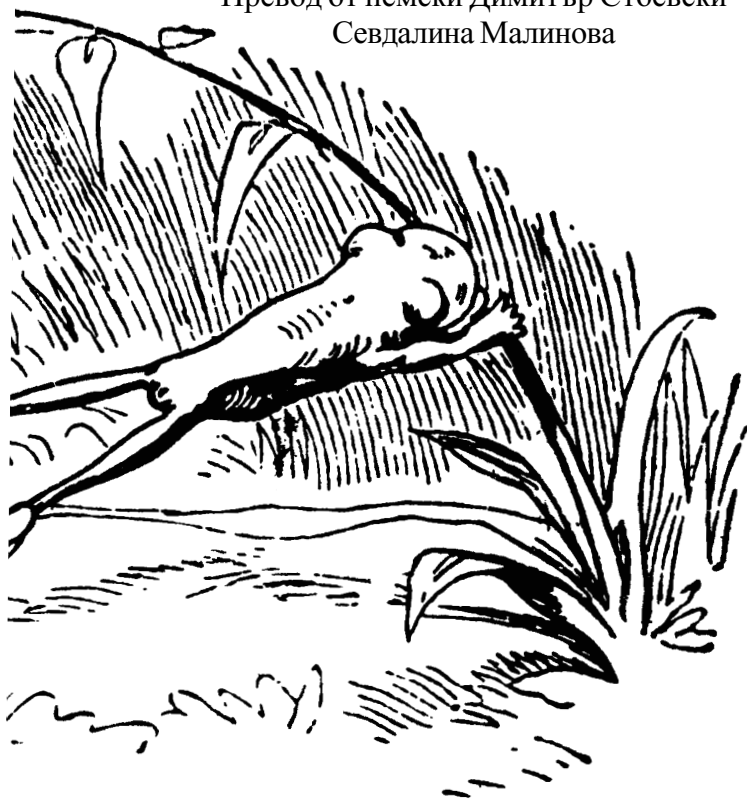
ЗЛАТНИ ДЕТСКИ КНИГИ

8

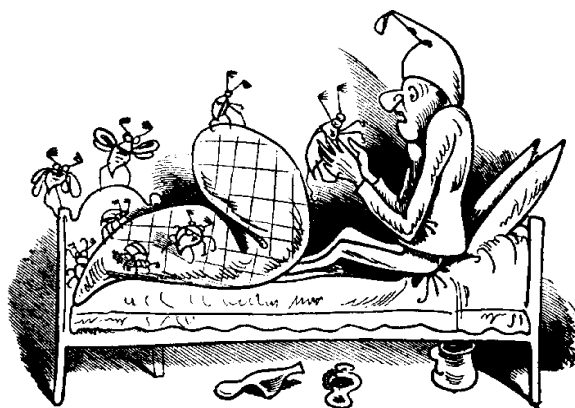

Вилхелм Буш
**МАКС
И МОРИЦ**
И ДРУГИ ИСТОРИИ
В КАРТИНКИ

Превод от немски Димитър Стоевски
Севдалина Малинова

СОФИЯ, 2006

Wilhelm Busch
Max und Moritz

- © Димитър Стоевски, превод, 1968, 2000, 2006 г.
© Севдалина Малинова, превод, 2000, 2006 г.
© Виктор Паунов, библиотечно оформление, 2006 г.
© Книгоиздателска къща „Труд“, 2006 г.

ISBN-10: 954-528-595-8
ISBN-13: 978-954-528-595-0

ПРЕДГОВОР

Да пиша сам за себе си, ми се струва странно, но понеже и други са го правили вече, реших да опитам и аз. Не мога да излъжа читателя, този отличен сърцевед, че писането ще бъде неприятно за мен, но ще го разочаровам приятно с краткостта на изложението си.

Роден съм на 15 април 1832 г. във Видензал като първото от седем деца. Татко беше бакалин, дребен, къдрав, пъргав, сдържан и добросъвестен; всякога угрижен, никога ласкав; шегаджия, но сериозен към глупостта; постоянно пушеше своята лула и като враг на новостите никога не запали цигара и не използва кибрит, а докрай остана верен на огнилото, праханта и кремъка. Всяка вечер се разхождаше сам, обикновено из селото, а когато запееха славеите – в гората. Мама, тиха, старателна, набожна, обичаше да чете след вечеря. Животът на родителите ми беше изпълнен със съгласие и толкова затворен, че изминаха повече от двацет години, без да излязат заедно някъде. Стихове от песнопойки, библейски разкази и една книжка с избрани приказки от Андерсен бяха моите първи уроци по литература.

Какво още си спомням? Слугата Хайнрих майстори за мен красиви флейти, а той самият върти дрънкало; тревата в градината е толкова висока, а граховите стъбла – още по-високи; зад къщата със сламения покрив, до кладенеца, има корито, пълно с вода, и аз виждам малката ми сестричка да лежи в

него, като картинка под стъкло, и когато мама до-
тича, едва я съживи.

Когато навърших девет години, решиха, че трябва да се пренесе при вуйчо ми в Ебергьотцен. Бях радостен; е, и малко тъжен. В навечерието на заминаването ми дълго плясках с ръце в кацата с дъждовна вода, която стоеше под един храст с бели рози, и си тананиках. Дълго преди зазоряване на другата сутрин впрегнаха охранения кон. Багажът беше натоварен. Както и по-голямата част от грижливо съхраняваното пиано, чиито досадно разкрачени педали останаха вкъщи; един многозначителен символ на моята бъдеща музикална кариера. Пътниците се качват: баба, мама, четири деца и една бавачка, накрая слугата Хайнрих. Каруцата трополи през Шаумбургската гора. Стадо елени на подскоци пресича пътя; високо горе блестят звезди; в сандъка на пианото нещо се разсипва.

Вуйчото се оказа мъж с внушителна осанка, ценител на природата и крайно мил. В дома му открих едно дебело томче с песни, някои от които подрънквах на пианото, както и много апокрифни писания от онова време, които жадно поглъщах. Въпреки че доста по-често си го заслужавах, само един-единствен път ядох пердах от него със сухо стъбло от гергина, защото се присмях на селския луд. Още в деня на пристигането си завързах приятелство със сина на мелничаря. Един по-възрастен приятел намерих в лицето на гостилничаря. С бакенбарди до очите, с косми под вратовръзката и изпод ръкавите на самото чак до ноктите на ръцете; пременен в жълтеникавозелено сако, което само от време на време прикриваше гримасите на синия панталон; винаги с шляпащи кожени пантофи; непредсказуем, спривав, той никога не довършваше изреченията си; заклет смъркач на енфие; грижовен цветар; до смъртта си той остана за мен един от най-любимите и забавни мои приятели. Съвсем естествено уроците ми се дележа на любими и скучни. Към първите причислявах четенето на приказки, рисуването,

лова на пъстърва и птички. Четях големите родни поети; след тях Шекспир.

Шестнайсетгодишен, въоръжен с един сонет и съмнителни познания за четирите основни аритметични действия, постъпих в Политехническата гимназия в Хановер, където се издигнах до номер 1 в математиката и получих награда за отличие.

След като живях 3–4 години в Хановер, един художник ме насърчи да уча рисуване в Дюселдорф. Покрай приложението на гумата и пастела упражнявах и изучавах и любимия ми метод на рисуване с точки, чрез който се постига нежността на литографюрата. От Дюселдорф заминах в Антверпен, за да уча в рисувалното училище. Живеех на ъгъла на Кезбрюке в семейството на един бръснар. В тихите вечерни часове седях в зелен халат и с глинена лула в уста с Ян и Мий пред дома им; другите съседни също идваха един по един – кошничарят, часовникарят, тенекеджията; дъщерята с дървени обувки, лакирани в черно. Ян и Мий се обичаха нежно. Тя пълна, той слаб. Те се редуваха да се грижат за мен и да ме хранят, докато бях болен, а когато си тръгнах (беше зима), на сбогуване ми подариха дебело червено палто и три портокала.

В Антверпен за пръв път видях на живо творбите на старите майстори: Рубенс, Броувер, Тение; по-късно Франс Халс. Божествената лекота на рисунъка, безкрайността на чистата съвест, която не се нуждае от туширане, материализирани в прелестта на блестящо бижу, спечелиха завинаги моята любов и възхищение; и с чисто сърце им прощавам, че техният талант ме завладя така дълбоко и се реших да поема риска да печеля хляба си с рисуване. След Антверпен отседнах във Видензал. Хората там ми разказваха какви ли не странни истории. Слушах внимателно. Най-много знаеше един тих, обикновено неразговорлив възрастен човек. Вечер той седеше сам в тъмното. Почуках ли на прозореца, той радостно ме посрещаше. Вдясно на стената в басмена торбичка висяха къси лули, вляво от

огнището стоеше гърне, пълно с домашен тютюн, и след като напълнеше лулата, всмукнеше и изпуснеше дима, моят домакин започваше бавно и спокойно да разказва историите, наследени от майка му. Когато обаче драматизмът нарастваше, той ставаше и сменяше мястото си, като говореше от името на различните герои, при което пискюлът на шапката му, който иначе висеше отпред на главата му, започваше да се върти в различни посоки.

След Видензал заминах за Люторст при вуйчо ми, опитен писател и природоизпитател. Мечтите и плановете да замина за Бразилия и да открия Елдо-радо останаха неосъществени. Покрай природонаучните ми увлечения тогава по-сериозно ме интересуваше чудният живот на пчелите. Между другото прочетох Дарвин, когото не забравих, когато след години с мъка и търпение се задълбочих в Шопенхауер, но възторгът ми към тях се охлади. Мисля, че ключетата им пасват добре на някои врати в омагосания дворец на този свят, но в никой случай – на външната врата.

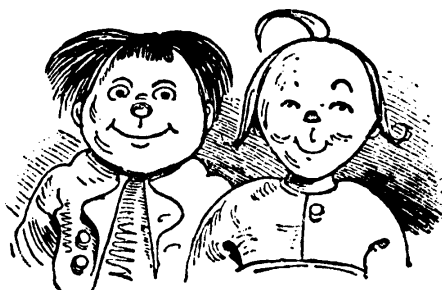
От Люторст вятърът ме отвя в Мюнхен. Скоро се появиха и завършените истории в картинки, които с времето неусетно се доразвиваха. Който ги вземе в ръка – изпълнен с добро чувство, сякаш посяга към музикална кутийка, – навярно ще открие, че въпреки блуждаещите светлосенки те са изстрадани в живота, рисувани със старание и композирани целесъобразно. Почти всички са изработени във Видензал за собствено удоволствие, с изключение на една алегорична тенденциозна историйка и няколко други – произведения на настойчив инстинкт за хранене. На селския празник никога не се прощава, ако безгрижно танцуващата с дървени обувки муза настъпни един или друг достоен зрител по пръста на крака. Авторът, когото тази муза е вдъхновявала, често е бил смятан за книжен червей и особняк.

Ето това успях да ви разкажа за себе си.

ВИЛХЕЛМ БУШ

МАКС И МОРИЦ

Ах, веднъж ли, дважд ли вече
в книги, вестници и речи
става дума за хлапета
като тези тука двете,

Макс и Мориц назовани
но със прякор „хулигани“!
Пакости да вършат нови
те са винаги готови:
да закачат мирни хора,
на животни зло да сторят,
да откраднат круши, сливи –
за това ги много бива!
По-удобно е, накрая,
не в училищната стая
със другарчета да учат,

а цигари въвн да смучат.
Но, уви, аз зная: няма
да прокопсат тези двама!
Точно затова реших
във картини и във стих
тук да ви разкажа всяка
тяхна безразсъдна пакост.

Първа пакост

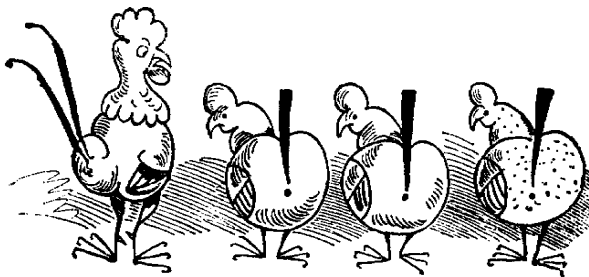
Не един покрай дечица
гледа у дома и птици
и от залька дели
за кокошки и петли.
Туй за едного е страст –
иска просто всеки час
на житейските си дни
с работа да уплътни.
Друг обаче – и със право! –
твърде здраво разсъждава.

Щом попиташ за какво ли
си създава главоболия,
той ще отговори: „Чакай,
ползата е тук трояка!
Първо: даже проста раса
яйчица редовно снася;
второ: ясно е – защото
много вкусно е месото;
трето: същите гадини
имат мека перушина,
със която вместо с вълна
и юргана ще напълня,

че досадно е за мене,
да си лягам на студено“.

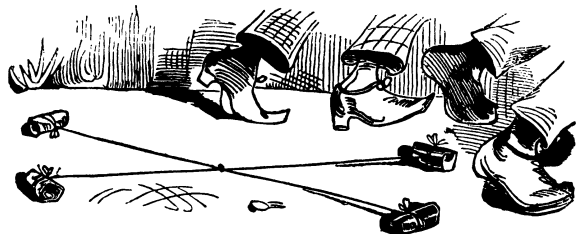

Тази тука на портрета
е добрата тетка Грета.
Тя по този начин също
мисли, затова във къщи
има три кокошки бели,
а четвърти е петела.

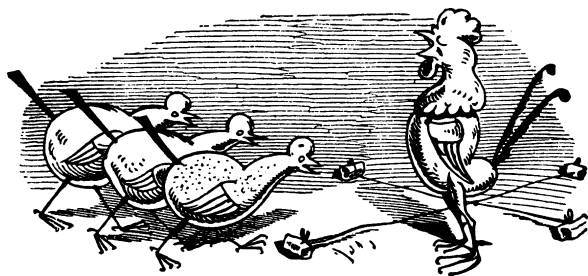

Но ги виждат Макс и Мориц
тъй наперени по двора
и решават в миг зловещо:
„Трябва да направим нещо!“
Хитрият по-малък брат
вади хляб – голям комат –
някъде от своята пазва
и със ножчето отрязва
равни четири парчета.

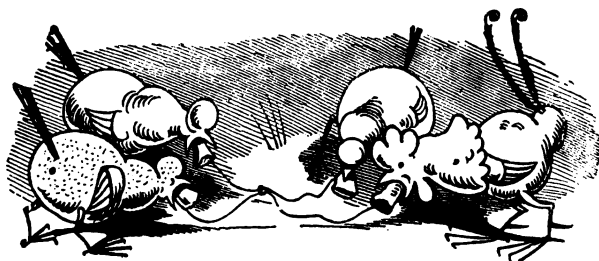
После другият зашета:
с два канапа яки бързо
залците в средата върза.
Наземи ги слагат кръстом
и офейкват пак на пръсти.

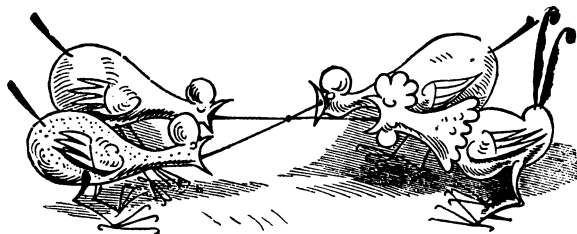
Пръв съглежда ги петела,
зяпва с клон, тръби повеля:
„Кукуругу! Кукуругу!
Кът, кът, кът!“ – и те пристигат.

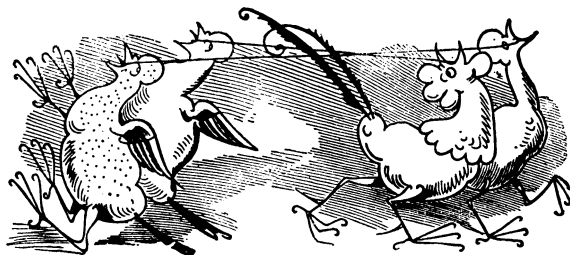
Всяко глътва своя залък
в лакомията нацяло.

Но след гълтането славно
те не могат да пошавнат.

Бре, беда! Но чакай! Щом
тъй не може, то – кръгом!

Много тясно е на двора –
фър! – нагоре към простора!

Туй дърво отгде пък взе се,
та семейно ги обеси?
На чепат изсъхнал клон
секва сетният им стон.